

Västerås kommun

Beslut för förskoleklass och grundskola efter tillsyn i Vetterstorpsskolan i Västerås kommun

Skolinspektionens beslut

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Västerås kommun att vid vite av 900 000 kronor **senast den 24 augusti 2018** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Om Västerås kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömmande av vitet.

Nedan redovisas förslag på åtgärder. I de fall det är möjligt får bristen avhjälpas på annat sätt.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionen konstaterar att Västerås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)
- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6-10 §§ skollagen)

Åtgärder

- Se till att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. I detta ingår bland annat att följa upp tryggheten och studieron vid skolan samt utifrån uppföljningen identifiera nödvändiga åtgärder och vidta dessa.
- Se till att personal anmäler alla uppgifter om att en elev anser sig utsatt för kränkande behandling till rektorn.

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Västerås kommun att **senast den 24 augusti 2018** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Nedan redovisas förslag på åtgärder. I de fall det är möjligt får bristen avhjälpas på annat sätt.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolinspektionen konstaterar att Västerås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)
- Den studie- och yrkesorienterande verksamheten tillgodoser elevernas behov av vägledning inför elevernas val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet. (2 kap. 29 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Skolbiblioteket används för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling. (2 kap. 36 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

- Se till att elevhälsan arbetar förebyggande och hälsofrämjande i större utsträckning utifrån behoven i verksamheten.
- Se till att eleverna i grundskolan får sina behov av studie- och yrkesvägledning tillgodosedda.
- Se till att skolbiblioteket används som en del i undervisningen för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling.

Styrning och utveckling av verksamheten

Skolinspektionen konstaterar att Västerås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Rektorn följer upp skolenhetens resultat samt trygghet och studiero. Uppföljningen genomförs i relation till de nationella målen och dokumenteras. (1 kap. 4 §, 4 kap. 4-6 §§ och 5 kap. 3 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar rektorn om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna. (4 kap. 4-7 §§ skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Rektorn planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras. (4 kap. 4-7 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

- Se till att måluppfyllelsen i såväl grundskolan som förskoleklassen följs upp. I detta ingår bland annat uppföljning av kunskapsresultaten i alla ämnen och årskurser för grundskolan, samt uppföljning av tryggheten och studieron. Uppföljningen ska också dokumenteras.
- Se till att utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen besluta om nödvändiga utvecklingsåtgärder och dokumentera detta.
- Se till att planera för genomförandet av utvecklingsåtgärderna, genomföra dessa samt dokumentera detta.

Bedömning

Skolinspektionen har vid tillsynen av Vetterstorpskolan konstaterat allvarliga brister i verksamheten. Tillsynen visar bland annat att eleverna dagligen upplever otrygghet, kränkningar och bristande studiero i verksamheten. Dessutom visar tillsynen att skolans arbete med att anmäla uppgifter om kränkande behandling från personal till rektor är bristfälligt.

Tillsynen visar vidare att det finns brister i det systematiska kvalitetsarbetet då det inom ramen för kvalitetsarbetet helt saknas uppföljning av förskoleklassens verksamhet, och för grundskolan saknas en uppföljning av kunskapsresultaten i alla ämnen förutom svenska och matematik samt av tryggheten på skolenhetsnivå. Det finns även brister i uppföljningen av studieron för grundskolan. Detta medför att skolan saknar tillräckligt underlag för att kunna analysera behoven av utvecklingsåtgärder och fatta beslut om vilka utvecklingsåtgärder som behöver vidtas för att förbättra exempelvis elevernas låga måluppfyllelse i läsförståelse i svenska och de allvarliga bristerna i elevernas skolmiljö.

Det finns även brister i användningen av skolbiblioteket vid Vetterstorpskolan, vilket är allvarligt med tanke på de låga läsförståelse- och svenskkunskaperna bland elever på skolan. Tillsynen visar också att det finns brister i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete och i det studie- och yrkesvägledande arbetet trots att personalen känner till flera exempel på behov av sådana insatser i elevgruppen.

Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen och rektorn vidtar åtgärder för att komma till rätta med bristerna och garantera eleverna en god utbildning i en trygg miljö.

Föreläggande vid vite

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionen bedömer att eleverna på Vetterstorpskolan inte tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Skolinspektionen bedömer också att det finns brister i Vetterstorpskolans arbete för att motverka kränkande behandling då personal i verksamheten i låg utsträckning fullföljer sin anmälningsskyldighet till rektorn vid kännedom om att en elev anser sig utsatt för kränkande behandling. Skolinspektionen bedömer sammantaget att dessa brister i elevernas skolmiljö är mycket allvarliga, och förutsätter att Västerås kommun skyndsamt vidtar kraftfulla åtgärder för att säkerställa att samtliga elever på Vetterstorpskolan erbjuds en skolmiljö som präglas av såväl trygghet som studiero samt för att se till att alla uppgifter om kränkande behandling anmäls till rektorn. Som framgår av avsnittet om systematiskt kvalitetsarbete i beslutet finns det brister i skolans uppföljning, analys och beslut om åtgärder avseende tryggheten och studieron. Att sådant utvecklingsarbete sker är också centralt i arbetet med att säkerställa att skolmiljön präglas av trygghet och studiero.

Elever upplever stor otrygghet och blir kränkta dagligen, samtidigt som det finns brister i skolans arbete för att motverka kränkande behandling

Skolinspektionen bedömer att eleverna på Vetterstorpsskolan inte tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och att det finns brister i arbetet med att motverka kränkande behandling. Tillsynen visar att elever upplever otrygghet och dagligen utsätts för kränkningar i verksamheten. Trots att såväl rektorn som personalen känner till detta, saknar skolan rutiner för att säkerställa att alla uppgifter om kränkande behandling anmäls till rektorn. Av utredningen framgår att endast en liten del av alla signaler om kränkningar kommer till rektorns kännedom. Att upplevd kränkande behandling inte anmäls till rektorn, och då sedan vidare till Västerås kommun, innebär en risk för att omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna inte utreds och, i förekommande fall, att tillräckliga åtgärder inte vidtas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. Skolan har visserligen vidtagit vissa åtgärder för att förbättra elevernas trygghet, men dessa har inte haft tillräcklig effekt, eftersom det fortfarande råder bristande trygghet bland elever dagligen.

Mot bakgrund av vad som framkommit i utredningen kring elevernas trygghet bedömer Skolinspektionen att Vetterstorpsskolans arbete för att skapa en trygg miljö för alla elever måste intensifieras för att se till att alla elever får den skolmiljö de har rätt till. I detta arbete ligger bland annat, att huvudmannen och rektorn säkerställer att det finns fungerande rutiner för att se till att rektorn och Västerås kommun får kännedom om samtliga fall av upplevda kränkningar.

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet. Enligt skollagen är också en lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Av skollagen framgår vidare att huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever enligt de närmare föreskrifter som specificeras enligt följande. Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling. Huvudmannen ska även se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

I förarbeten till skollagen framgår att en av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden är en trygg och stimulerande lärandemiljö. En viktig grund för att åstadkomma trygghet och studiero i

skolan är en aktiv dialog mellan elever, mellan elever och lärare eller annan personal och även elevens vårdnadshavare om de gemensamma värden som ska gälla. (Prop. 2009/10:165 s. 320 f.)

Skolinspektionens utredning visar att elever på Vetterstorpsskolan känner sig otrygga och dagligen utsätts för olika typer av kränkningar, trots att vissa åtgärder vidtagits för att öka tryggheten. Flera elever uppger i intervju med Skolinspektionen att det förekommer mycket "kaos och bråk" mellan eleverna på skolan. En elev uppger att elever säger många "dumma ord" åt varandra. Flera elever bekräftar att elever ofta kallar varandra "dumma saker" och av intervjun framgår att flera elever upplever skolan som otrygg på grund av de "fula orden". Eleverna uppger också att det förekommer att elever pekar finger åt varandra och gömmer varandras saker. Rektorn, lärare och elevhälsopersonal ger i intervjuer förvisso exempel på hur de arbetat med att öka tryggheten, exempelvis genom att diskutera "fula ords" betydelse, öka vuxentätheten och gå igenom skolans ordningsregler, men de ger alla samtidigt uttryck för att bristande trygghet fortfarande är ett problem på skolan. Flera lärare uppger till exempel i intervju med Skolinspektionen att eleverna gett uttryck för att de inte känner sig trygga på skolan. Lärare beskriver i intervjun att "klimatet på skolan är gränslöst och respektlöst". Enligt lärarna finns det en "kränkande jargong" på skolan, vilken av en lärare beskrivs som normaliserad. Samtliga intervjuade lärare uppger att elever kränker varandra dagligen genom att kalla varandra för "fula ord", fälla "taskiga kommentarer" gentemot varandra och slåss. Elevhälsopersonal uppger också i intervju med Skolinspektionen att elever upplever skolan som otrygg med hänvisning till att det finns andra elever som de är rädda för. Enligt den intervjuade elevhälsopersonalen finns det flera elever på skolan som slår och sparkar andra elever och elever som "ger sig på varandra med hårda ord". Enligt elevhälsopersonalen kränker eleverna ständigt varandra sedan flera år tillbaka, och de beskriver det som "svårt att vända trenden". Även rektorn är medveten om den otrygga miljön och bekräftar i intervju med Skolinspektionen att elever dagligen bråkar och använder "fula och grova ord" mot varandra samt att det förekommer att elever ger sig på varandra fysiskt.

Utredningen visar vidare att personalen inte anmäler alla uppgifter om kränkande behandling av elever till rektorn och att Västerås kommun därför saknar kännedom om en stor del av de kränkningar som sker på skolan. Trots att såväl lärare som elevhälsopersonal uppger i intervjuer att elever blir kränkta i verksamheten dagligen, uppger rektorn, vid tidpunkten för Skolinspektionens besök, att hon bara fått in totalt två till tre anmälningar om kränkande behandling under det innevarande läsåret (2017/18). Enligt rektorn saknar skolan rutiner för att dokumentera inträffade kränkningar av elever, och rektorn tror att det råder osäkerhet i personalgruppen kring vad som utgör en kränkning och när personalen ska anmäla kränkande behandling till rektorn. Flera lärare uppger i intervju att rektorn inte får kännedom om alla kränkningar av elever på skolan, utan bara om en liten del av de kränkningar som förekommer. Enligt flera lärare får rektorn typiskt sett kännedom om kränkningar som utgör "större saker", vilket lärarna exemplifierar som fysiska skador och tillfällen när lärarna vet att elevernas vårdnadshavare kommer att reagera på det inträffade. Flera lärare uppger att rektorn typiskt sett inte får kännedom om att en elev upplevt sig kränkt om läraren löst det inträffade under rasten. Även elevhälsans representanter

uppges att väldigt få av de kränkningar som elever utsätts för dokumenteras och att det som dokumenteras är kränkningar som består i "större händelser med stora följder" och uppges att följden av att inte alla kränkningar dokumenteras blivit att skolan inte kan påvisa den dagliga förekomsten av kränkningar för huvudmannen, samt att skolan saknar en bild av vilken typ av kränkningar som förekommer. Samtidigt uppges eleverna att det inte brukar hjälpa om lärarna reagerar när eleverna betar sig illa mot varandra, utan att eleverna fortsätter att säga dumma saker åt varandra. Lärare uppges att även om de försökt lösa konflikter mellan elever på rasten tas konflikterna ofta med in i klassrummet.

Elever på Vetterstorpsskolan upplever bristande studiero dagligen

Skolinspektionen bedömer att eleverna på Vetterstorpsskolan inte tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero. Tillsynen visar att det råder bristande studiero i samtliga grundskoleklasser på skolan. Många åtgärder för att förbättra elevernas studiero har visserligen vidtagits men dessa har inte gett tillräcklig effekt då såväl elever som lärare och rektor uppges att det fortsatt råder bristande studiero dagligen. Elever på skolan upplever dagligen att de inte kan genomföra sina skoluppgifter i klassrummet på grund av olika störande moment. Av utredningen framkommer vidare att problemet med studiero förekommit på skolan sedan vårterminen 2017. Mot bakgrund av vad som framkommit i utredningen kring studieron bedömer Skolinspektionen att Vetterstorpsskolans arbete för att skapa studiero för alla elever skyndsamt måste förändras eller intensifieras för att se till att alla elever får den skolmiljö de har rätt till. Detta inte minst med tanke på att en stor andel av eleverna har svårigheter att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås i svenska, svenska som andraspråk samt matematik.

Enligt skollagen ska utbildningen även utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero.

Skolinspektionens utredning visar att det ofta förekommer störande moment i undervisningen och att det påverkar elevernas möjlighet att koncentrera sig på skolarbetet. Flera elever i årskurs 3 beskriver i intervju med Skolinspektionen att det är svårt att koncentrera sig på lektionerna eftersom flera elever pratar rakt ut i klassrummet, slår pennor i borden och springer ut och in ur klassrummet. Eleverna beskriver skolan som stökig och uppges att mellan två och fyra lektioner per dag är så pass stökiga att de inte kan koncentrera sig på arbetsuppgifterna. Oftast är nästan hela lektionspasset stökigt enligt eleverna. Lärare i årskurserna 1-3 uppges att det finns flera elever som lätt tappas fokus och då stör undervisningen och andra elever genom att exempelvis gå runt i klassrummet och prata med andra elever, kommentera lärarens genomgång högt, öppna och stänga bänklöcken upprepade gånger och gå ut och skrika i korridorerna, vilket även hörs in till andra klassrum. Lärarna beskriver även att konflikter som skett mellan elever på rasten tas med in i klassrummet. Rektorn beskriver hur elever får "utbrott" i klassrummet och kastar pennor och sudd på varandra. Det är bara i förskoleklassen som lärare beskriver studieron som god.

Skolinspektionens utredning visar vidare att Vetterstorpsskolan har haft problem med studiero under en längre tid. Enligt såväl lärare som elevhälsopersonal var det under

flera månader under höstterminen 2017 inte möjligt att genomföra undervisning i en årskurs på grund av den bristande studieron. I intervjuer beskriver elevhälsopersonal att "elever kastade bänkar på varandra i klassrummet" under höstterminen 2017 och hur lärare istället fått "arbeta med avfärda slagsmål hela tiden". Även rektorn uppger i intervju att det har varit bristande studiero på skolan under en längre tid, och säger att det förekom stora problem med studieron redan under vårterminen 2017. Såväl rektorn som lärare och elevhälsopersonal uppger att studieron, vid tidpunkten för Skolinspektionens tillsyn vårterminen 2018 blivit bättre än den var under höstterminen 2017.

Av Skolinspektionens utredning framgår att rektorn och personalen på olika sätt arbetat för att förbättra studieron, men att det trots detta råder bristande studiero dagligen. I intervju med Skolinspektionen uppger rektorn att hon på olika sätt arbetat med att komma tillrätta med studieron, bland annat genom att söka stöd hos huvudmannen. Rektorn uppger även att hon exempelvis samlat personal och vårdnadshavare för att diskutera problemen, infört tvåläraresystem i flera klasser och försökt sätta ramar i verksamheten. När rektorn ombeds svara på hur insatserna utvärderats kan hon inte ge något svar, men uppger att skolan "kommit jättelångt om man jämför med var skolan startade". Även lärare och elevhälsopersonal uppger att studieron förbättrats och lärare beskriver hur de själva arbetar med att skapa tydlighet i klassrummet. Lärarna uppger dock att skolan saknar ett gemensamt arbete för att förbättra studieron, något som de uppger att det finns ett behov av. Rektorn uppger också att hon tror att elever upplever bristande studiero dagligen, vilket, som framgått, bekräftas i Skolinspektionens elevintervju. Även lärare uppger att studieron fortsatt är "våldigt upp och ner", att klassrumsreglerna bryts dagligen och att 10-20 procent av lektionerna präglas av bristande studiero. En lärare uppger vidare att det finns ett antal elever som aldrig har studiero under någon lektion, och därmed, enligt läraren, inte får sina arbetsuppgifter gjorda.

Skolinspektionen har i samband med tillsynen tagit del av elevernas kunskapsresultat genom inskickad dokumentation från rektorn på Vetterstorpsskolan. Av den dokumentation som rektorn inkom med inför Skolinspektionens besök framgår att 75 procent av pojkarna respektive 44 procent av flickorna inte nådde målen i läsförståelse i svenska i årskurs 1 läsåret 2016/17. Vidare framgår att 44 procent av eleverna i årskurs 2 inte nådde målen i matematik höstterminen 2017. Motsvarande andel för ämnet svenska som andraspråk i årskurs 2 var 33 procent och för svenska 17 procent. I årskurs 3 var 8 av 25 elever som inte nådde målen i matematik och 10 av 25 elever som inte nådde målen i svenska höstterminen 2017. I årskurs 1 uppgavs nästan alla elever nå målen. Av dokumentationen framgår vidare att lärare och rektorn bland annat identifierat språkliga svårigheter som en orsak till elevernas låga måluppfyllelse generellt sett.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om

föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt samma bestämmelses andra stycke, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Verksamheten vid Vetterstorpsskolan uppfyller inte de krav som ställs i författningarna. Västerås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa de konstaterade bristerna.

Skolinspektionen har vid tillsynen av Vetterstorpsskolan kunnat konstatera allvarliga brister i elevernas skolmiljö. Av utredningen framgår att elever dagligen upplever såväl bristande studiero som otrygghet och kränkningar i verksamheten, och att dessa problem förelegat under en längre tid. Skolan saknar också fungerande rutiner för att anmäla kränkande behandling till rektorn, vilket fått till följd att endast en väldigt liten del av de kränkningar som sker i verksamheten kommer till rektorns och huvudmannens kännedom. Skolinspektionen anser att bristerna allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. De kunskapsresultat som Skolinspektionen tagit del av visar att en hög andel av eleverna inte nådde målen i svenska, svenska som andraspråk och matematik i årskurserna 2 och 3 höstterminen 2017, samt att över hälften av eleverna inte nådde målen i läsförståelse i svenska i årskurs 1 läsåret 2016/17. Låga kunskapsresultat anser Skolinspektionen sannolikt kan kopplas till inte bara till elevers språkliga svårigheter som skolan själv identifierat utan även till brister i trygghet och i studiero.

Med hänsyn till bristernas allvar och de konsekvenser bristerna riskerar att få för eleverna, samt att bristerna förelegat under en längre tid, bedömer Skolinspektionen att föreläggandet ska förenas med vite.

Föreläggande

Förutsättningar för lärande och trygghet

Elevhälsan arbetar inte förebyggande och hälsofrämjande i tillräcklig utsträckning

Skolinspektionen bedömer att elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete är bristfälligt. Skolinspektionens utredning visar att elevhälsan på Vetterstorpsskolan inte används förebyggande och hälsofrämjande i tillräcklig utsträckning. Elevhälsan arbetar framförallt med åtgärdande insatser för enskilda elever, samtidigt som såväl elevhälsan som lärare på skolan identifierat behov av att arbeta med förebyggande insatser för att stödja elevernas måluppfyllelse och förbättra studiemiljön på skolan. Att elevhälsan inte arbetar förebyggande och hälsofrämjande i tillräcklig utsträckning innebär att det finns en risk för att eleverna på Vetterstorpsskolan inte får ta del av sådana förebyggande och hälsofrämjande insatser som de har behov av som ett stöd i deras utveckling mot målen.

Enligt skollagen ska det för eleverna i förskoleklassen och grundskolan finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Skollagen anger också att elevhälsan främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande och att elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det enligt skollagen finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

I förarbetena till skollagen anges att de mer generellt inriktade uppgifterna, där elevhälsans medverkan är viktig, rör elevernas arbetsmiljö, skolans värdegrund som till exempel arbetet mot kränkande behandling och undervisningen om tobak, alkohol och andra droger och övrig livsstilsrelaterad ohälsa, jämställdhet samt sex- och samlevnadsundervisning m.m. Det framgår även att arbete med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper. (Prop. 2009/10:165, s. 276) I förarbetena anges även att det är viktigt att tillvarata den specialpedagogiska kompetensens i ett tidigt skede. I den specialpedagogiska yrkesrollen ingår att stödja lärarna och medverka i det förebyggande arbetet med att undanröja hinder och svårigheter i olika lärmiljöer inom verksamheten. (Prop. 2013/14:160 s. 22)

Skolinspektionens utredning visar att elevhälsan inte arbetar förebyggande och hälsofrämjande i tillräcklig utsträckning. Vid intervju med elevhälsans representanter kan de endast ge några få exempel på förebyggande och hälsofrämjande insatser som genomförts på skolan. De insatser som nämns är skolsköterskans hälsosamtal samt att kuratorn genomfört samtal i kill- och tjejgrupper i en årskurs. Tjej- och killsamtalen har enligt elevhälsan genomförts utifrån ett identifierat behov i gruppen, då rektorn och lärare ansett att en grupp killar behövde lära sig om respekt och en grupp tjejer om relationer och konflikthantering. Samtidigt uppger representanterna flera exempel på behov av förebyggande elevhälsoarbete. Exempelvis uppger de att de, utifrån elevgruppens behov, skulle behöva arbeta förebyggande med socialt samspel, trygghet, respekt och fysisk hälsa. Lärare uppger också i intervju att det finns ett behov av att utveckla det förebyggande arbetet för att fånga upp elever i behov av stöd, och att samverkan mellan elevhälsan och lärarna behöver förbättras. Samtliga intervjuade elevhälsopersonal uppger att en stor del av tiden går åt till att arbeta åtgärdande med individuella elevers identifierade stödbehov, och att de därför saknar tid för att arbeta förebyggande och hälsofrämjande. En representant uppger att det finns ett större behov av elevhälsoresurser på skolan än de som skolan blir tilldelade genom kommunens resursfördelningssystem. "Mycket av tiden går åt till att släcka bränder och arbeta med akuta elevärenden", uppger en representant. I intervju med lärare beskriver de även att varken kuratorn, specialpedagogen eller skolsköterskan hinner med att arbeta förebyggande och hälsofrämjande. Även rektorn uppger att "elevhälsan arbetar mycket här och nu utifrån behov på skolan", och att det förebyggande och hälsofrämjande arbetet är något som "behöver komma igång".

Det bedrivs inget studie- och yrkesvägledande arbete på Vetterstorpsskolan, trots att det finns identifierade behov av det

Skolinspektionen bedömer att det inte bedrivs något studie- och yrkesvägledande arbete på Vetterstorpsskolan. Skolinspektionens utredning visar att skolan vid tidpunkten för Skolinspektionens tillsyn inte bedriver något organiserat studie- och yrkesvägledningsarbete i någon årskurs, samtidigt som det uppges finnas ett behov av att arbeta kompensatoriskt för att till exempel bredda elevernas kunskap om möjliga yrkesval. Skolinspektionen vill framhålla att det är viktigt att skolan ser till att organisera de studie- och yrkesvägledande insatserna så att samtliga elever i grundskolan ges möjlighet att utveckla kompetens kring framtida studie- och yrkesval. Vidare är det viktigt att personal med kompetens inom studie- och yrkesvägledning deltar i och stöttar lärarna i arbetet.

Enligt skollagen ska elever i grundskolan ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Av förarbeten till skollagen framgår att lärare, skolledare och särskilt utbildade studie- och yrkesvägledare har ett gemensamt ansvar, men olika roller när det gäller information och vägledning till eleverna om framtida studier och yrkesliv. En förutsättning för att eleverna ska kunna utnyttja den stora frihet och de möjligheter till egna val som erbjuds är att de får adekvat information om utbildningsutbud och valmöjligheter, såväl utifrån sina intressen och förutsättningar som i förhållande till arbetsmarknadens behov. (Prop. 2009/10:165 sid 278 f.)

Rektorn har enligt läroplanen ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning. Enligt läroplanen ska studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesvägledande insatser. (Lgr 11, 2.6 Skolan och omvärlden och 2.8 Rektorns ansvar)

Av Skolverkets allmänna råd för arbete med studie- och yrkesvägledning framgår att rektorn bör se till att studie- och yrkesvägledning sker kontinuerligt och integrerat under studietiden, så att eleven ges förutsättningar att göra väl underbyggda studie- och yrkesval (SKOLFS 2013:180, s. 15).

Skolinspektionens utredning visar att det inte bedrivs något organiserat studie- och yrkesvägledningsarbete på Vetterstorpsskolan, trots att personalen identifierat behov av det. Av intervjuer med lärare och rektorn framgår att Västerås kommun nyligen startat upp ett arbete för stötta skolorna i arbetet med studie- och yrkesvägledning. Av intervju med lärare framgår vidare att en lärarrepresentant från skolan deltagit på ett möte i kommunen, och därigenom identifierat att skolan har behov av att arbeta strukturerat och kompensatoriskt med studie- och yrkesvägledning, för att till exempel ge eleverna inblick i andra typer av yrken än de som de får kännedom om hemifrån. Även elevhälsans representanter ger uttryck för att det finns behov av studie- och yrkesvägledande insatser för att få elever och deras vårdnadshavare att inse syftet med och värdet av att gå i skolan. Enligt såväl skolans representant i kommunens studie-

och yrkesvägledningssatsning som övriga lärare och rektorn har skolan dock inte, vid tidpunkten för Skolinspektionens tillsyn, börjat planera för eller arbeta med studie- och yrkesvägledning ännu, utan inväntar ytterligare riktlinjer från kommunen och tillgång till en "studie- och yrkesvägledarkontakt" via kommunen.

Inget skolbibliotek används i undervisningen

Skolinspektionen bedömer att skolbiblioteket på Vetterstorpskolan inte används för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling på det sätt som författningarna kräver. Skolinspektionens utredning visar att eleverna inte besöker något bibliotek och att skolan inte i tillräcklig omfattning använder skolans bibliotek som en del i undervisningen för att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur. Skolbiblioteket utgör en viktig pedagogisk resurs för undervisningen och i arbetet med att främja språkutveckling och stimulera till läsning. Att skolbiblioteket används för detta ändamål är viktigt inte minst eftersom har rektorn under höstterminen 2017 identifierat att en stor andel av eleverna har språkliga svårigheter och inte når målen i svenska och svenska som andraspråk, och att en hög andel inte nådde kunskapskraven i läsförståelse i årskurs 1 läsåret 2016/17.

Enligt skollagen ska alla elever i grundskolan ha tillgång till skolbibliotek. Av förarbetena till skollagen framgår att med skolbibliotek brukar vanligtvis avses en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. Vidare framgår att skolbiblioteket spelar en viktig roll för att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur, samt för att tillgodose elevernas behov av material för utbildningen. Det framgår även att tillgången till skolbibliotek måste kunna anordnas på olika sätt beroende på de lokala förhållandena vid varje skola. (Prop. 2009/10:165, s. 284). Av läroplanen för grundskolan framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att eleverna får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet samt andra lärverktyg, bland annat skolbibliotek. Det framgår också att rektorn har ett särskilt ansvar för att skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens. (Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar)

Skolinspektionens utredning visar att skolbiblioteket inte i tillräcklig omfattning används för att stödja elevernas lärande och stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur, trots att många elever på skolan inte når målen i svenska och svenska som andraspråk, samt inte når kunskapskraven i läsförståelse. Elever uppger i intervju att de inte brukar besöka skolbiblioteket i undervisningen, och att de inte heller besökt något annat bibliotek läsåret 2017/18. Enligt eleverna lånar bara lärarna själva in böcker till klassrummet som används i svenskundervisningen. I en skriftlig kommentar till det som framkommit i intervjun med eleverna uppger rektorn att elever i årskurserna 2 och 3 besöker skolbiblioteket regelbundet. Detta emotsägs dock såväl av eleverna som av lärare i samtliga årskurser. Lärarna uppger i intervju att de själva besökt både skolbiblioteket och folkbiblioteket för att låna in böcker till klassrummet, men att eleverna inte fått besöka något bibliotek under läsåret. Enligt lärarna har eleverna möjlighet att själva låna böcker i skolbiblioteket, men lärarna uppger samtidigt att det inte fungerar optimalt, eftersom skolbiblioteket ligger innanför specialpedagogens rum.

Några elever uppger vidare att de inte gillar de böcker som lärare lånar in till klassrummet, och att de önskar att de fick läsa faktaböcker i undervisningen, vilket de uppger att de inte får. Lärarna uppger också att det finns ett begränsat utbud i skolans bibliotek, och att det saknas faktaböcker. Rektorn uppger i en skriftlig kommentar till det som framkommit i intervjun med lärarna att det inte saknas faktaböcker i biblioteket, men medger samtidigt att utbudet är begränsat. I intervjun uppgav rektorn att skolbiblioteket är under uppbyggnad och kunde inte då svara på hur det används i undervisningen. Samtidigt visar Skolinspektionens utredning, som framgår i avsnittet om trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling i beslutet, att en hög andel elever inte nådde kunskapskraven i läsförståelse i årskurs 1 läsåret 2016/17, att eleverna hade låg måluppfyllelse i svenska och svenska som andraspråk i årskurserna 2 och 3 höstterminen 2017 samt att rektorn och lärarna identifierat språkliga svårigheter som en orsak till elevernas låga måluppfyllelse generellt sett.

Motivering till föreläggande som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart.

Verksamheten vid Vetterstorpsskolan uppfyller inte de krav som ställs i författningarna. Västerås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa de konstaterade bristerna.

Styrning och utveckling av verksamheten

Skolinspektionen bedömer att Vetterstorpsskolan inte bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete som uppfyller skollagens krav. Tillsynen visar att det på skolövergripande nivå finns brister i uppföljningen av måluppfyllelsen i grundskolan och förskoleklassen. Det saknas för grundskolan en uppföljning av kunskapsresultaten i alla ämnen förutom svenska och matematik samt av tryggheten på skolenhetsnivå. Det finns även brister i uppföljningen av studieron. Vidare har förskoleklassens verksamhet inte följts upp överhuvudtaget. Av utredningen framgår även att skolan saknar rutiner för det systematiska kvalitetsarbetet. Att uppföljningen är bristfällig innebär att skolan saknar tillräckligt underlag för att utifrån en analys besluta om nödvändiga utvecklingsåtgärder för att öka måluppfyllelsen och förbättra studiemiljön på skolan. Mot bakgrund av att utredningen visar att en hög andel elever inte når målen i svenska, svenska som andraspråk och matematik, och att Skolinspektionen i samband med tillsynen funnit allvarliga brister i skolmiljön som förelegat under en längre tid, är det särskilt angeläget att skolan snarast ser till att åtgärda bristerna i det systematiska kvalitetsarbetet.

Enligt skollagen ska varje huvudman inom skolväsendet systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Sådan planering, uppföljning och utveckling ska även genomföras på skolenhetsnivå. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbetet vid enheten genomförs i enlighet med detta. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen

och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. I förarbetena till skollagen anges att systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete måste bedrivas i varje skola och verksamhet och av varje huvudman. Vidare anges att utveckling och utvärdering av skolenhetens arbete med värdegrundsfrågorna är en självklar del i detta. (Prop. 2009/10:165 s. 303)

Enligt skollagen ska det systematiska kvalitetsarbetet också dokumenteras. Av förarbetena framgår att det i dokumentationen rimligen bör ingå information om resultat och måluppfyllelse, analys av förbättringsområden samt beslut om förbättringsåtgärder. (Prop. 2009/10:165 s. 305)

Enligt Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet bör rektorn se till att dokumentationen av kvalitetsarbetet är tillräcklig för att ligga till grund för analys och beslut på enhetsnivå om prioriteringar av utvecklingsinsatser, skapa rutiner och former för dokumentation som är effektiva och ändamålsenliga för enhetens kvalitetsarbete, samt sträva efter att dokumentationen ger en samlad bild av utbildningens kvalitet inom enheten (SKOLFS 2012:98, s.20).

Skolinspektionens utredning visar att skolan saknar rutiner för det systematiska kvalitetsarbetet och att det har saknats tid för att arbeta med utveckling. Det framgår av intervjuer med lärare, elevhälsopersonal och rektorn att det saknas rutiner för det systematiska kvalitetsarbetet på skolan, och att de därför påbörjat ett arbete med att ta fram ett årshjul som tydliggör vilken uppföljning som ska göras, när den ska göras, samt hur den ska göras. I intervjuer uppger vidare såväl rektorn som lärare och elevhälsopersonal att det systematiska kvalitetsarbetet inte hunnits med då de behövt arbeta med att lösa akuta frågor. Flera lärare uppger att de vill arbeta med utveckling, men ger uttryck för att de inte hinner med att påbörja ett sådant arbete. En lärare beskriver att de "bara springer i hjul och släcker bränder".

Skolinspektionens utredning visar att skolans resultat ändå till viss del följts upp och analyserats, men att uppföljningen inte är tillräcklig. Skolinspektionen har i samband med tillsynen begärt att få ta del av dokumentation av det systematiska kvalitetsarbetet, av vilken det framgår hur resultaten på skolan (kunskapsmässigt och gällande trygghet och studiero) följts upp och analyserats, samt åtgärder som vidtagits utifrån denna uppföljning och analys. Rektorn har som svar på denna begäran inkommit med ett dokument som benämns "Måluppfyllelse VetterstorpHT17". Dokumentet visar att rektorn tillsammans med lärare under en studiedag i november 2017 följt upp och analyserat måluppfyllelsen i matematik, svenska och svenska som andraspråk i årskurserna 1-3. Detta bekräftas även i intervju med lärare. Rektorn uppger vidare i intervju att elevernas kunskapsresultat diskuterades för första gången under studiedagen i november 2017. Av intervjuer med rektorn och med lärare framgår att någon skolövergripande uppföljning av elevernas måluppfyllelse i övriga ämnen, eller någon systematisk och skolövergripande uppföljning av elevernas trygghet och studiero, inte har genomförts. I såväl intervju med rektorn som med lärare och elevhälsa framgår att elevernas upplevda trygghet inte följts upp systematiskt på skolan under läsåret 2017/18. Lärarna uppger visserligen att de själva har följt upp de enskilda elevernas upplevelse av tryggheten på utvecklingssamtalen, men att dessa resultat varken har efterfrågats, sammanställts eller använts i något gemensamt

trygghetsarbete på skolan. Enligt rektorn saknas det också rutiner för att följa upp elevernas trygghet, och elevhälsans representanter uttrycker att "arbetet med trygghet behöver bli en del av skolans årshjul för uppföljning". Rektorn uppger att hon hoppas att skolan genom att låta eleverna svara på enkäter framöver kan kartlägga hur eleverna upplever tryggheten och vad skolan behöver arbeta mer med. Ingen av de intervjuade kan dock uppge när elevernas trygghet kommer att följas upp. När det gäller studiero uppger rektorn att hon fått kännedom om studieron genom samtal med personalen. En lärare uppger i intervju att rektorn brukar informeras om något större störningsmoment förekommit i undervisningen, men samtliga intervjuade lärare uppger att rektorn inte frågat lärarna om hur det fungerar med studieron i klasserna. Vidare uppger lärare att rektorn inte heller observerat i klassrummen i någon årskurs, vilket rektorn bekräftar. Dessutom uppger lärare i intervju att förskoleklassens verksamhet inte följts upp överhuvudtaget. Rektorn har, som svar på frågan om hur undervisningen i förskoleklassen följs upp och vilka centrala slutsatser som den senaste uppföljningen av förskoleklassens verksamhet mynnat ut i, skriftligen endast uppgett till Skolinspektionen att "skolan håller på och utarbeta rutiner och arbetssätt kring detta".

Motivering till föreläggande som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart.

Verksamheten vid Vetterstorpsskolan uppfyller inte de krav som ställs i författningarna. Västerås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa de konstaterade bristerna.

Områden där Skolinspektionen inte har funnit brister

Undervisning och lärande

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Västerås kommun uppfyller författningarnas krav inom undervisning och lärande.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Västerås kommun uppfyller författningarnas krav inom extra anpassningar och särskilt stöd.

Bedömning och betygssättning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Västerås kommun uppfyller författningarnas krav inom bedömning och betygssättning.

På Skolinspektionens vägnar

X Tommy Lagergren

Beslutsfattare
Signerat av: Tommy Lagergren

X Sara Afifi

Föredragande
Signerat av: Sara Afifi

Hur man överklagar, se bilaga 2

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar du på www.skolinspektionen.se

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om Vetterstorpskolan

Bilaga 2: Överklagandehänvisning

Fakta om Vetterstorpskolan

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Västerås kommun under hösten 2017 och våren 2018. Vetterstorpskolan besöktes av Skolinspektionen den 31 januari och den 1 februari 2018.

Vetterstorpskolan är en kommunal grundskola belägen i Västerås kommun. Verksamheten omfattar förskoleklass, grundskola årskurserna 1-3 samt fritidshem. Skolan har vid tillsynstillfället 87 elever i förskoleklassen och grundskolan.

Måluppfyllelse

Kunskapsresultat

Årskurs 3

Då skolan omfattar årskurs 3 först från och med innevarande läsår (2017/18) saknas nationell statistik i Skolverkets databas SIRIS. Enligt uppgifter från rektorn nådde 8 av 25 elever inte målen i svenska höstterminen 2017. I matematik var det 10 av 25 elever som inte nådde målen höstterminen 2017.

Årskurs 2

Enligt uppgifter från rektorn var det 44 procent av eleverna i årskurs 2 som inte nådde målen i matematik höstterminen 2017. Motsvarande andel för ämnet svenska som andraspråk i årskurs 2 var 33 procent och för svenska 17 procent

Årskurs 1

Enligt uppgifter från rektorn nådde 25 procent av pojkarna respektive 54 procent av flickorna kunskapskraven i läsförståelse i årskurs 1 läsåret 2016/17. Enligt uppgifter från rektorn nådde nästan alla elever i årskurs 1 målen höstterminen 2017.

Trygghet och studiero

Då skolan saknar elever i de årskurser som besvarar skolenkäten finns inga resultat kring trygghet och studiero att tillgå.

Överklagandehänvisning

Skolinspektionens beslut om föreläggande vid vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm eller lämnas till Skolinspektionen på Sveavägen 159.

Överklagandet ska ha inkommit till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller dennes ombud.